Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXIX. ЧИСЛО 158. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., СУБОТА, 9-го ЛИПНЯ, 1921. VOL. XXIX. No. 158. JERSEY CITY, N. J., SATURDAY, JULY 9, 1921. THREE CENTS

АМЕРИКАНСЬКІ ПАНЦИРНИКИ ПРИЇХАЛИ ДО МЕКСИКО

НАСЕЛЕННЄ ПОРТУ РОЗЯРЕНЕ.

МЕКСИКО, 7. липня. — Як доносять з Тампіко, мексиканського порту, там приїхали уже два американські кораблі: Сакраменто та Клівленд. Кораблі закинули котвиці в порті, при гирлі ріки Пануко, викликуючи своєю появою велике роздратованнє серед місцевого населення. По місті стали кружляти зараз ріжні чутки; межи инчим говорено, що незадовго мають приїхати також англійські воєнні кораблі. Число вояків на обох кораблях подавано значно прибільшене. Команданти кораблів зараз по своїм приїзді відвідали американського конзуля в місті, на котрого домаганне власне американський уряд мав вислати сі кораблі.

МЕКСИКАНСЬКИЙ УРЯД ЗАНЯВ ВИЖИДАЮЧЕ СТАНОВИЩЕ.

Мексиканський уряд не подав про приїзд кораблів ніякої урядової заяви. Урядники лише заявили, що уряд аж тоді зажадає вияснення приїзду кораблів до американських вод, як американські кораблі постоять довше в Мексику, як на се їм дозваляє межинародне право, яке дає право кождому кораблеви чужої держави заїхати до чужого порту на 24 години.

МЕКСИКАНСЬКА ҐАЗЕТА ОБУРЕНА НА ДЕМОНСТРАЦІЮ ФЛЬОТИ.

Ціле місто Тампіко, до котрого заїхали два американські кораблі, не має тепер електричного світла, бо електровні, опалювані нафтою, перестали робити. Через те місцеві ґазети не виходять. Появилася лише одна ґазета „Ексельсіор" і вона приносить передовицю з приводу приїзду американських кораблів. Вона каже, що демонстрація фльоти дає Мексиканцям до зрозуміння, що Злучені Держави перестали дипльоматичні переговори, та перейшли до показування сили під претекстом (покришкою) охорони американських інтересів. Вона нагадує приїзд американських кораблів в 1914. році, котрий покінчився заняттєм Американцями найбільшого мексиканського порту Вера Крус.

КОНФЕРЕНЦІЇ В СПРАВІ БОНУСА ДЛЯ ЖОВНІРІВ.

ВАШИНҐТОН, 7. липня. — Сенат відложив покищо справу бонуса для жовнірів. Тимчасом відбуваються в тій справі конференції межи сенаторами тя президентом. Президент мав заявити сенаторам, що він дивиться прихильно на бонус для жовнірів, але в теперішну хвилю згоджуєсь з секретарем скарбу Мелоном, що тепер не відповідна пора на ухвалювання таких видатків.

ЗЕЛІЗНИЦІ ДІСТАНУТЬ ПІВ МІЛІЯРДА ДОЛЯРІВ.

ВАШИНҐТОН, 7. липня. — Секретар (міністер) скарбу Мелон заповів, що американський уряд виплатить зелізницям титулом звороту фондів 500 мільонів долярів в найблизчих 6 місяцях.

УРЯД ЩЕ НЕ ЗНАЄ, ЩО РОБИТИ З МИРОМ.

ВАШИНҐТОН, 7. липня. — Уряд ще не рішив, що йому робити в справі мира з Німеччиною, чи саме йому вживати версайський мир чи вирабляти новий мировий договір.

НОВА РЕЗОЛЮЦІЯ ЗА РОЗБРОЄННЄМ.

ВАШИНҐТОН, 7. липня. — Сенатор Померін вніс нині осібну резолюцію в справі розброєння на морю. На основі його резолюції президент Злучених Держав мавби право задержати дальшу будову воєнних кораблів в той час, як буде скликана межинародна конференція для справи морського розброєння. Попираючи свою резолюцію, сенатор Померін підносить, що Япан і Англія уже заявилися за такою конференцією, і висловлює надію, що Злучені Держави зі своєї сторони не будуть ставити ніякої опору в тій справі.

Резолюцію сенатора Померіна відослано до комітету для морських справ.

ВІДІЗД АМЕРИКАНСЬКОГО АМБАСАДОРА ДО ФРАНЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 7. липня. — Нині в полудни відїхав на французськім кораблі Ля Франс американський амбасадор до Франції, Майрон Т. Геррік. Се другий раз стає він амбасадором у Франції.

Перед своїм відїздом видав він заяву, що ціла Европа жде від Америки розвязки питання економічної відбудови Европи. Америка мусить показати, що вона не заведе надій Европи на поміч в економічній відбудові; а економічна відбудова являється основою політичної відбудови. Кождий американський дипльомат, що їде до Европи, не може не розуміти ваги ролі Америки.

ПЛЯНИ НАСИЛЬНО НАВЧАТИ ІМІҐРАНТІВ.

ДЕС МОЙНЕС, 7. липня. — На відбуваючійся тут конвенції Національного Виховавчого Союза виступав Дж. М. Ґвин, суперінтендент шкіл в Ню Орлін, з пляном, щоби завести примусове ширенне грамотности серед іміґрантів. Він говорив, що таке примусове навчанне читання і писання є конечно потрібне, як неграмотність має бути викоріненa в Америці та американізація поширена. Він висказувався за тим, щоби держава примушувала усіх худити до школи аж до укінчення 18-го року життя.

ОСТРА КРИТИКА МИТОВОГО ЗАКОНОПРОЄКТА.

ВАШИНҐТОН, 7. липня.—Демократична менчість сенатового комітету для приходів видала свою опінію про предложений недавно законопроект при охороні мита на загpаничні товари.

Демократи не щадять ніякого острого слова для осудження мирового законопроєкта. Вони називають його пляном рабунку народа краю та спробою гнобити народи других країв — на користь кількох людий, що захопили в свої руки власть накладати податки, та для користи своєї політичної партії.

Демократичні конґресмани підносять далі, що при виборах ніхто не говорив про митовий закон і тому теперь конґрес не повинен ухвалювати такого закона. На їх думку, мито не має нічого спільного з теперішним застоєм у промислі, а його ухвалення буде значити тільки, що ухваленнє Злученими Державами бойкоту на товари всего зовнішного світа.

РОЗПРАВА ПРОТИ ЗВІРСЬКОЇ РОДИНИ.

В Клівленді почалася розправа проти пані Кейбер, обжалованої за те, що вона мала викликати смерть свого мужа з рук нанятих душегубів.

На лаві присяжних суддів сидять самі мущини, бо оборона відкинула кожду женщину, вибрану до лави тимчасово; адвокат говорив, що женщини немилосердні, „без серця", коли ходить о судженнє другої.

Оборонці зараз на вступі зазначили, що вони будуть боронити обжалованy тим, що вона була божевільна від самого уряджения, та що вони виявлять при розправі такі річи, які убитому мужеви певно слави не принесуть.

Державний прокуратор закликав присяжних суддів прислухуватися уважно тим страшним річам, які мають вийти на верх підчас зізнань свідків. Він говорив, що обжалована хотіла ще рік перед доконанием убийства спричинити смерть мужа і просила двох знакомих жінок дати її якої отруї, але вони порадили її постаратися о судовий розділ від свого мужа. В якийсь час потім її муж заслаб на страшні болі в жолудку. Лікарі оперували його, але не найшли ніякої хороби. Коли він лежав хорий по операції, жена кормила його сильно перченою стравою. Незадовго потім ворожка Ермінія Колавіта запізнала панію Кейбер з двома мущинами, що називаються Каля та Піселлі. Вони й згодилися убити її мужа за 5,000 долярів, які пані Кейбер мала заплатити з асекурації, що її пані Кейбер сподівалася дістати по мужу. Прокуратор казав, що пані Кейбер дістала як асекурацію 6,700 долярів, і з того виплатила остаточно 500 долярів убийникам свого мужа.

В СПРАВІ ЗАСУДУ УКРАЇНСЬКИХ ЕСЕРІВ.

Надзвичайний революційний трибунал, який провадив суд над українськими есерами, складався з таких осіб: голова Марченко, члени Трибуналу: Кабаненко, Танцюра, Бідний та Покорний. Обвинувачували: Лебединець Мих., Мануїльський і Кулик,

ОПОВІСТКА.

Отсим подаю до відома всім, кому се знати треба, що на основі розпорядку Пана Президента Західно-Української (Галицької) Народної Республики, Д-ра Евгена Петрушевича, від-днем у Вашингтоні з днем 1-го липня, 1921, уряд Дипльоматичного Представництва Західно-Української (Галицької) Народної Республики в Америці.

Адреса його:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,

1901 Columbia Road, Washington, D. C.

Вашингтон, Д. К., 1. липня, 1921.

Др. Льонгин Цегельський,
дипльоматичний представник Західно-Української (Галицької) Народної Республики у Вашингтоні.

ГОЛОД ВИКЛИКУЄ ЛЮДОЇДСТВО СЕРЕД КАНАДИЙСЬКИХ ІНДІЯН.

До станиці кінної поліції в Форт Смит прийшли вістки, що серед Індіян північної Канади панує такий страшний голод, що вони аж взялися до людоїдства. Поліція вислала туди спеціяльний відділ на розслідженнє умов.

Ще лише кілька літ тому в північних околицях Канади було ще тільки рогачів, званих „карибу", що Індіяни іли лише їх язики, що уважаються присмаком. Індіяни вибивали рік за роком сих „карибу", аж з давних численних стад нічого не лишилося.

БЕЗЧЕЩЕННЄ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Львівські часописи подають слідуючий акт польського святотатства, доконаний Поляками на Гуцульщині:

Відділ карної експедиції польського війська на Гуцульщині під командою капіт. Ковнацького переповадив в квітні 1920 р. ревізію в церкві парохії Ферескуля, в Косівському повіті у Східній Галичині, в спосіб нечувано цінічний. Жовніри карної експедиції розбили церковні двері і цілий відділ увійшов в ночи до церкви, — хотяй першим разом пять днів пробував у селі а другим разом чотири. У церкві розбили дві шафки, при зриванню підлоги поламали дошки, усе перекинули — перевернули: церковні книги, акти, ризи. Викинули з церкви синьо-жовті ленти, яких Братство уживає в рокові свята, обвивали ними ноги і під дикі вигуки насміхалися над ними. Навіть великого престола не пошанували: зірвали обрусы, поламали дорогі передвоєнні свічки, а зі свічників забрали усі свічки. Проти давного місцевого звичаю сказав один з офіцирів забрати з приходства церковні ключі і передав їх провокаторови. Проти того самого права передав якийсь офіцир карної експедиції третий ключ від церковної каси ославленому пяниці, звісному з неморального життя.

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТЕР В РОЛІ ПАСКАРА.

Станиславівський посол Райх розкрив на засіданню варшавського сойму з дня 1-го червня с. р. цілий ряд паскарських інтересів, які робив на торговлі яйцями міністер харчів Гродзецький. Яйця йшли через синдикат, в котрім сам міністер був директором, до Англії. Синдикат „заробив" 100 міліонів марок. Яйця реквірувано за безцін в наших селян у Східній Галичині.

ЗАБОРОНА ВИЇЗДУ З УКРАЇНИ.

„Вісти" доносять, що з України цілком заборонено виїзд кому то не було за кордон, згідно з постановою ради народніх комісарів в Харкові. Розуміється, не можна виїзджати тільки до Европи, а в Росію скільки душі забажається.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКОВ НА ХОЛМЩИНІ В ЯРМІ ПОЛЬСЬКОЇ НЕВОЛІ.

Польський соціялістичний „Робітник", — що виходить у Варшаві, подає, що в берестейськім повіті, парохії Чернавчиці, в селі Вістичі, відобрано дня 17. мая православному населенню місцеву церкву серед ось яких обставин: Товпа на чолі з трьома ксьондзами, — А. Сверполем, Юзефом Маліновським і Содгоном — вдерлася до церкви, позривали ікони, уважані за святі православним населенням, потоптала їх, подіравила колами, винесла вівтар, поломила царські врата. Католицьки ксьондз увійшов до церкви, посвятив її, і виголосив політичну проповідь на тему вічної побіди косцьола.

АМНЕСТІЯ ПОВСТАНЦЯМ.

Радянська влада звернулась за закликом до повстанців, що, коли вони до 15. травня зголосяться до місцевої влади, складуть зброю і дадуть писану обіцянку більше не виступати збройно проти неї — будуть помилувані.

По відомостям газет, повстанці ніде не зголосились.

РОЗПАД АРМІЇ БУДЕННОГО.

Кореспондент „Голоса Россіи" доносить з Риги на підставі відомостий з добре поінформованого жерела, що козачі частини армії Буденного відходять цілими відділами з зброєю до повстанців. Відділ „спеціяльного назначення" скількістю 9000 чоловіка, який був головною опорою армії Буденного, післаний для розброєння донецького козачого полку ім. Троцького, знищений цілковито на ст. Никитська південних зелізниць.

Кубанські частини разом з Таманським полком, розстрілявши своїх офіцерів і повісивши свого команданта Квитко, відійшли через Ростов та розсіялись. В звязку з критичним положенням, Троцький вислав генерала Балтійського (організатора червоної армії, який в 1913. р. був начальником і обер-квартирмайстером Ген. Штабу) давши йому спеціяльні диктаторські уповноваження.

РОЗПРАВА З ПОВСТАНЦЯМИ.

„Іст Експрес" доносить з Букарешту:

Уряд радянської України порішив ужити другу кавалерійську червону армію, яку сформовано в останних двох місяцях в околиці Білої Церкви, проти відділів українських отаманів, які були чинні на цілій території України. Після завзятих боїв в околицях Києва, Житомиру, Чернигова і Єлисаветгороду проти відділів отаманів Струка, Ромашка, Ангела, Трубича і ин. — совітські відділи майже цілком знесли повстанчі відділи отаманів. Отамана Струка, після його пораження, видали селяни большевикам. В Бердичеві виконано на ньому вирок смерти через повішення. В околиці Катеринослава повстанці укинодили поважно в трох місцях великий міст на Дніпрі.

МАЛІ УСПІХИ ПЕРЕГОВОРІВ В СПРАВІ ЗАМИРЕННЯ ІРЛЯНДІЇ

ОБИ СТОРОНИ, ВЕЛИКА БРИТАНИЯ И ІРЛЯНДІЯ, ВИЖИДАЮТЬ ДАЛЬШИХ ПОДІЙ ДЛЯ РОЗВЯЗКИ БОРОТЬБИ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 7. липня. — Запевняють, що ані премієр Південно-Африканської Спілки, генерал Джан Кристіян Смутс, ані премієр Олстеру, сер Джеймс Крейґ, не пойдуть до Даблина на конференцію з Де Валерою і другими провідниками айриських самостійників („шин-фейнерів").

Про дійсний стан переговорів досі нічого не звісно. Але відомо се, що Де Валера обстоює при республіканській засаді для Ірляндії, бо на підставі сеї плятформи айриський нарід його вибрав президентом Ірляндії. Де Валера заявляє, що се може змінити лише айриський нарід.

Кажуть, що колиб англійське правительство дійсно поставило серіозні предложення з великими уступками для Ірляндії, то Де Валера готовий піддати принятте або відкиненне їх до вирішення айриському народови через голосованне.

Також не сподіваються, аби Де Валера і його товариші тепер їхали на конференцію з британським правительством. Се можливе, як кажуть, хиба пізнійше, коли основи переговорів будуть кориснійші для Айришів.

ҐЕНЕРАЛ СМУТС НА ПОСЛУХАННЮ У АНГЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ.

ЛОНДОН, 7. липня. — Тут висловлюють надію, що скоро буде проголошений розем (завішенне оружя) в Ірляндії, який буде початком мирових переговорів.

Англійський король Юрій V. приняв на півгодинній авдієнції премієра Південно-Африканської Спілки, генерала Джана Кристіяна Смутса, котрий їздив до Ірляндії навязати мирові переговори з айриськими самостійниками.

По послуханню Смутса у короля появились у газетах вістки, що король просив його, щоби обняв провід айриської мировoї конференції в Лондоні.

Король Юрій дуже заінтересувався переговорами і предложив, щоби конференція відбулась у його палаті (Бакінґен Пелес).

СМУТС ЇЗДИВ ДО ІРЛЯНДІЇ НА ЗАПРОШЕННЄ ДЕ ВАЛЕРИ.

ЛОНДОН, 7. липня.—Британський премієр Ллойд Джирдж заявив сьогодня в палаті громад (парляменті), що генерал Смутс їздив до Ірляндії на запрошенне Емона де Валери, „президента айриської республіки".

Кажуть, що генерал Смутс вважає предложення Де Валери нераціональними і неможливими, але вірить, що до порозуміння може прийти.

ВІЙНА В ІРЛЯНДІЇ НЕ ЗДЕРЖАНА.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 7. липня. — „Айриський Бюлетин", урядова часопись айриського революційного парляменту (дайл ейреан), пише, що вісти про здержанне війни в Ірляндії є неправдиві.

Часопись подає, що протягом 12 днів, відколи оголошено лист Ллойда Джорджа до Де Валери, тривала далі війна і напади англійських військ на цивільне населенне в Ірляндії.

ВЕЛИКЕ БЕЗРОБІТТЄ В ІТАЛІЇ.

РИМ, столиця Італії, 7. липня. — В Італії є тепер пів міліона безробітних. Се є число велике в розмірно невликому промислі Італії.

Через безробіття пів міліона робітників два міліони душ осталось без засобів до життя.

Згідно з італійськими законними постановами італійське правительство має давати безробітним державні підмоги. Воно мусить зачати виплачувати сі підмоги по змозі як найскорше. Річно сума підмог винесе 1 біліон (1.000 міліонів) лір.

Рівночасно італійське правительство робить заходи для заради проти безробіття та обдільнення робітничих родин. Тому запоряджує ріжні державні публичні роботи, як будова доріг, мостів і дешевих мешкань, особливо в полудневій Італії, де запанувало безробіття в хліборобському промислі.

Причиною безробіття в Італії є загальний промисловий застій, але також і те, що здержано еміґрацію з Европи до Америки, куди вибирались італійські безробітні.

ЗАХОДИ ДЛЯ ПОРОЗУМІННЯ МІЖ ТУРЕЦЬКИМИ ПОВСТАНЦЯМИ І НАЦІОНАЛІСТАМИ.

ЛОНДОН, 7. липня. — Сподіваються, що є вигляди на замиренне воюючих сторін в Малій Азії.

З Царгороду (Константинополя) повідомляють, що провідник турецьких націоналістів, Мустафа Кемал паша, вислав писмо до генерала Гаррингтона, команданта аліянтських сил в Царгороді, в якому просить о скликанне конференції для порозуміння між аліянтами і його правительством.

Генерал Гаррингтон відповів, що він готовий стрінути Мустафу Кемала пашу в якійнебудь пристані над Чорним морем.

Покищо Мустафа Кемал паша не дав відповіди, але є надія, що він в добрій волі хоче дійти до порозуміння з аліянтами.

ВІСТКА ПРО УВЯЗНЕННЄ ТРОЦЬКОГО.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 7. липня. — В тутешних півурядових кругах одержано депеші з Европи, які потверджують вістку, що Ленін велів увязнити Троцького.

Троцького мали увязнити дня 30. червня с. р. в Кремлині.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7[illegible]

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УПАДОК ПОЛЬСЬКОЇ МАРКИ.

Польська марка паде ще далі, дарма що здавалося, що нище вже впасти не може. При кінці минувшого тижня давали за одного доляра аж 2.500 польських марок. Се вже рішучо менче, як той папір, на котрому марки друкуються.

Як доносять з Варшави, вже навіть польський сойм, той сойм, що думає про все, лише не про те, що треба, почав чіхатися в голову, думаючи про польську марку. Навіть став грозити, що щось в тій справі зробить.

Що за причина упадку польської марки?

Паданнє гроша на вартости в межинародній торговлі є загально відомим явищем. Його можна бачити навіть в мирні, звичайні часи. Висилає один край богато збіжа або фабрикатів до другого, і зараз гроші другого починають спадати в ціні. Висилає Америка в осени богато збіжа до Анґлії, зараз починають анґлійські гроші спадати в ціні, а американські відповідно рости.

Однак таке спаданнє, чи зріст ціни гроший, ніколи не бувають великі. Великі вагання в ціні валюти трафляються аж підчас війни або инчих великих економічних потрясень. Звязані вони передовсім зі зростом державного довгу. Чим більше вичерпується державний скарб, чим більше паперових гроший видає держава, тим більше мусить падати вартість сего гроша в порівнанню зі заграничними грішми, які мають покриттє в золоті. В тім напрямі уже ніяка держава не прогрішила так, як Польща. Як подають польські ґазети в старім краю, дня 10. мая сего року було в обігу аж 90 міліярдів польських марок, тоді як на початку 1920. року було усего 5 міліярдів. За один рік видрукувано 45 міліярдів, побільшуючи в той спосіб суму паперових гроший в девятеро. Очевидно, що при такій фінансовій господарці польські гроші не могли удержатися на давній висоті, бо колиб за нові гроші можна дістати тільки заграничних гроший, що передтим, то тоді кожда держава тільки й робилаби, що друкувалаби паперові гроші. Розуміється, се неможливе; коли держава видрукує за рік девять разів більше гроший, а свого маєтку за той час не побільшить, то річ ясна, що вартість її гроший мусить впасти що найменче девять разів.

Польща не потрафила найти ніякого покриття на свої паперові марки. Золота вона свого не має. Зрабувати золота не могла, бо послідними часами воювала з большевиками, такими самими голодранцями, як вона сама. Виміняти товарів за границею за золото не може, бо не має що вимінювати, бо її народ не працює, а лише воює. Зрештою, навіть ті Поляки, що мають, Польщі нічого не дають. Ось одна львівська польська ґазета нарікає, що від початку польської влади в Галичині польські обшарники не заплатили ані цента податку польській державі. Те саме відноситься певно до Познанщини, яка під кождим зглядом трактується ще й тепер як осібна держава в межах Польщі, не пускає хліба до других провінцій Польщі, не впускає Поляків з Конґресівки без спеціяльних пашпортів, візованих познанськими урядниками.

Наконець треба згадати ще один чинник, який грає дуже важну ролю при оцінюванню гроший поза границями держави. Треба знати, що паперові гроші се довг держави, що се так гейби вексель („нот") приватного чоловіка. Держава буцімто виставляє писану посвідку довгу. Кождий відай знає, що один вексель на 100 долярів не рівний кождому векслеви на 100 долярів. Не лише що вексель на 100 долярів від чоловіка, що має міліон долярів маєтку, має більшу вартість, як вексель на таку саму суму від чоловіка, який не має навіть тілько, що позичив. Не лише маєток позичаючого береться на увагу при позичці. Береться також на увагу його характер, себто, чи він має звичай сповняти свої зобовязання, та його здібність зарабляти гроші, „робити бизнес". Довіре до чоловіка значить богато при оцінюванню вартости його зобовязань. Тому старий і випробований купець має більше віри, як новий, який своєї здібности ще не показав.

Те саме й з державою: при оцінюванню її векслів, то є її паперових гроший, беруть під увагу її характер: Чи любить вона сповняти свої зобовязання, чи може любить вона викручуватися сіном від своїх зобовязань? Чи любить вона постояти при своїм слові навіть зі втратою, чи може волить поступати „Не гонорово, але здрово"? Чи вміє вона провадити свою політику так, що її народ богатіє, чи може так, що її народ бідніє?

Чи треба відповідати на сі питання, коли ходить о Польщу? Чи не відомо по всему світу, що Польща дивиться на всякі зносини з другими народами, як на один рабунок? Чи не відомо, що вона ломить своє слово супроти своїх і супроти чужих? Чи не відомо, що вона веде місто спокійної творчої праці рабункову, розбишацьку авантуру? Чи не відомо, що Польща досі лише вела коштовні війни і набирала довгів, як баран сіна на роги, видко сподіючися, що її довги подарують? Чи можна сподіватися, що така Польща устоїться проти чисельних та дужих ворогів і потрафить віддати затягнені довги?

Скандальний упадок польського гроша показує, як межинародні фінансісти та банкирі дивляться на польську будучність. Ті банкирі самі добре розбирають в межинародній ситуації, а кромі сього своїми грішми можуть усе заплатити собі знатоків від політики. Тому упадок польської марки треба уважати політичною признакою. Се знак, що в межинародній політиці Польща має такий низький курс, як польська марка на межинародній біржі. Словом, в будучність теперішної Польщі межинародні політики не вірять. Вони думають, що Польщу жде така доля, якої діждалися польські „шмарки".

НОВА ОРІЄНТАЦІЯ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

На власних помилках люде найкраще навчаються розуму. Скільки помилок наробила українська — властне, великоукраїнська — політика останніх часів, кидаючись від одної орієнтації до другої, а в дійсности не маючи жадної, — се річ загальновідома. Нині, одначе, виясняється, що зроблені помилки не проминули для великоукраїнських політиків без наслідку. На руїнах нездійснених надій тепер починає вибудовуватись будівля нової, реальної орієнтації, яка — будемо вірити — принесе українському народови більше щастя, ніж дотеперішня.

Донині великоукраїнська політика розвивалася „по лінії найменшого супротивлення" й хапалася за все, що найблизче лежало. Далекосяглости, вмінє простежити причинний розвиток подій і можливий їх наслідок, навіть хисту примирити свою орієнтацію з орґанічними потребами власного народу, — сих прикмет у ній і сліду не було. Звідси Берестейський мир, звідси „союз" з Польщею, звідси вічне хитаннє між антантською та німецькою орієнтацією, оте вічне сидіннє між двох стільців.

Офіціяльний курс великоукраїнської політики стояв останніми часами під знаком польсько-французьким, не через те, що **обєктивно** ся комбінація є для України найвигіднійшою, а через те, що **субєктивно** Польща здавалась **тим** вістрєм ножа, за яке хапається потопаючий. Обєктивно-ж для кождого було ясним, що не може бути нічого більш неприродного, ніж польсько-український союз. Історичні спомини, справа Східної Галичини, справа Холмщини й Підляша, земельні претенсії польських дідичів на Правобережній Україні, — се все такі **розділяючі** моменти, що їх ніяка, хоч би й найпремудрійша політика не обмине. Потопаючі великоукраїнські політики вхопились за се вістрє — й порізали собі руки так, що кров і досі тече...

Через Польщу сподівалися дістати для України помочі від Франції. Але як відбудуваннє України не є в інтересі Польщі, так воно й не є в інтересі Франції. Для Польщі самостійна Україна буде сіллю в оці з причин політичних, для Франції — з причин фінансових. Франція заанґажована в старій Росії багатьома міліярдами, які вона туди дала в формі державних позичок. Мудрі українські політики потішали Францію тим, що самостійна Україна сплатить ту частину старого російського державного боргу, яка на її пайку припадає. Але Франції потрібна **не частина** — їй треба мати **ввесь** борг оплаченим до останнього сантіму, з відсотками й відсотками на відсотки. Сей борг їй зможе сплатити **тільки велика Росія,** — правда, не така велика, як перед війною, але в кождім разі з Україною, яко її нероздільною частиною.

Мало того, Франції потрібна не просто велика Росія, а **Росія монархічна,** бо тільки монархічний уряд буде ґарантією повного виплату боргів і тільки монархічний уряд відновить франко-російський союз проти Німеччини. А сей союз Франції потрібний ще більше, ніж виплат боргів, бо Німеччина ще напевне відживе й відродиться: що-ж тоді робитиме Франція, маючи тільки такого „певного" союзника, як Польща?...

Можна було-б написати цілу книгу про те, чому утвореннє самостійної України — однаково, чи в межах колишньої Австрії чи в межах колишньої Росії — не є в інтересі ні Польщі, ні Франції, й що тільки політичні немовлята могли сподіватися з сього боку щирої допомоги для збудовання самостійної України. Потрібні, одначе, були цілі роки траґічних помилок, поки ся істина стала очевидною для наших великоукраїнських політиків, — правда, й тепер ще не для всіх, але здається вже для найбільшої їх частини.

Останні події в світовій політиці відограли рішаючу ролю в прискоренню сеї еволюції серед великоукраїнських політиків. З усе більшою очевидністю тепер виясняється, що світова політика тепер робиться не в Парижі, а в Лондоні. Ще перед кількома тижнями, коли дійшло до острого конфлікту між Ллойд Джорджом та Бріяном, один „великий" український політик (не називаю його по імени, щоб не дратувати гусей) запевняв, що переможцем вийде Бріян і що Ллойд Джордж є тепер скінчена людина... Дійсність показала щось зовсім инше.

Перед двома місяцями в цілім світі наробили велику сензацію оголошені в німецькій пресі відомости про таємну умову, заключену між Францією та Анґлією. На підставі тої умови Анґлія нібито мала зобовязатись дати Франції вільну руку що до Німеччини, а за се вона сама дістала вільну руку що до Росії та Малої Азії. Нині виявляється, що такої умови в дійсности не істнує. Є хід подій, є льоґіка історичного розвитку, й наслідком сих факторів Франція все далі відсовується на задній плян що до рішення світових політичних проблем, Анґлія-ж усе відогравала першу ролю в сій справі й таку саму ролю вона відограє й тепер.

Під сим оглядом знаходимо на сторінках „Дейли Нюс", орґану анґлійської староліберальної опозиції, дуже характеристичну заяву. „В Анґлії, — пише дипльоматичний співробітник сеї часописи, — **не бажають формального союзу з Францією.** Анґлійська й французька політика нині радикально розминулась між собою. Марно було-б твердити, що обидві сі держави мають однакову мету, коли в дійсности се зовсім не так"... Не можна сказати, щоб тон сих слів був занадто теплий або щоб у такім тоні говорив слабший до дужчого чи навіть рівний до рівного.

Ясно, що й Східне питаннє, отже й питаннє українське, буде вирішуватись головним чином під впливом Анґлії. А що російська політика Лондону буде робитись при великій участи Берліну — се теж не підлягає ніякому сумніву. Для ілюстрації можемо й тут навести кілька цінних уступів — на сей раз із паризького „Фіґаро" від 29. травня. Головний редактор Рерулі оповідає про свою розмову з бувшим анґлійським амбасадором у Парижі лордом Дербі, який є великим прихильником Франції й палким сторонником анґло-французького союзу. Що-ж каже лорд Дербі? „Російського питання ми без Німеччини не розвяжемо. Ми переконані, що Росія виплутається з того хаосу, в якім вона тепер конає, але вона не одужає ні з вашою, ні з нашою допомогою. Ми, одні як і другі, не маємо змоги дати їй поміч. Німці-ж, дякуючи своєму ґеографічному положенню знанню російських людей та обставин, відограватимуть головну ролю в відбудуванню сеї держави. Ми тут нічого не можемо зробити без них і нічого проти них. Краще брати ситуацію так, як вона є, й рішучо скоритись перед тим, чого ми змінити не можемо".

Таким чином, у світовій політиці лінія Лондон-Берлін виразно перехрещує лінію Париж-Варшава й рішучо бере над нею гору. Великоукраїнська політика також починає, нарешті, повертатись задом до нещасливої памяти орієнтації Варшава-Париж і передом до протилежної орієнтації. Який хосен може з того вийти для української справи — се питаннє ще не настільки назріло, щоб його можна було виносити на сторінки преси, хоча-б і американської. Але нема сумніву, що рішучий і чесний розрив з польсько-французькою орієнтацією виведе українську справу на нову дорогу, бодай під взглядом уможливлення єдиного **внутрішнього фронту.**

Берлін, 8. червня, 1921.

Радянин.

Вячеслав Будзиновський.

НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЄ.

(Докінченнє).

В творах Шевченка нема також нічого з історії до часів козаччини. Він начеб не знав, що колись була вільна, велика і славна українська монархія. Начеб не знав, що коли сю державу розшматкували і її кусні позагарбували сусідні хижаки, Українці боролися і проливали за неї кров таксамо, як пізнійше козаки за свою державу козачу. Причина мабуть в незнанню давної історії України. По сфальшованню нашої історії Москалями, котрі початки української державности перемінили в початок московської, всі Українці Подніпровя стали на весь княжий час українського народу дивитися як на історію Московщини, історію чужу. Українські історики ще не встигли ствердити, що українська держава вже тоді була, коли землі Московщини, не то що не мали ніякої державної організації, але й московського народу ще не було. Ось чому Шевченко не показав сьому поколінню давної української держави, давної слави нашої. Шашкевич і його галицькі товариші сягли глубше в історичну традицію України. Сягли дальше взад і прославили часи, коли в очах тих, що не дали здурити себе сфальшованою Москалями історією, українська державність була так виразна, так неоспорима, що й ніхто не ставив таких питань, які ставлено, і ще нині ставлять обговорюючи часи козаччини: „Чи козацтво знало, чи сам Хмельницький знав, чого хоче, розпочинаючи війну з Польщею? Чи козаки стреміли до відбудови власної держави української, чи може лише хотіли обезпечити свої привілеї станові, пусте, в якій державі?"

Прославляючи княжі часи, Шашкевич ще більше розбуджував у своїх земляків почуттє національного достоїнства, національної гордости, віру в можливість відбудови власної державности, бож се не нова річ. Що було, може ще раз статися". Щоби мати у себе видимі знаки своєї давної державности, котрі моглиби сильно причинитися до поширення в народній масі власної думки державної, Галичани мабуть силкувалися дістати в свої руки річи, забрані Поляками зі Львова в 13-сотих роках. В р. 1848 з тих річий були щи в Кракові, чи лише говорено, що були, золотий хрест і княжа корона. Тодішний австрійський ґубернатор Галичини хотів піддобритися Українцям і сказав їм: „Коли вам так дуже на тім залежить, то можемо спровадити ті річи назад до Львова з процесією". Тепле було його слово!

Видобуваючи на верх історичні традиції, не лиш Галичини, але й Подніпровя; сягаючи до традицій, не лиш козаччини, але й княжих часів, Шашкевич і його поколіннє уґрунтували національну думку Галичан на основах ширших і глубших, ніж була тота основа, яку Українцям Подніпровя дала історія оспівана Шевченком. Насіннє кинене на галицьку ниву Шашкевичем, мусіло згодом дати Україні овоч такий, як програма власної державности, обіймаючої всі землі українські.

Що своє національне відродженнє Галичани завдячують традиціям від самого початку історії української державности; що сей історично-державний націоналізм своїм коріннєм сягав аж в глубину княжих часів, та що він обіймав також Україну Східну — свідчать хрестні імена в просвіченій верстві Галичан, почавши від хвилі національного відродження. Батько нашого Шашкевича був, або національно байдужий, або Поляк, отже назвав сина Маркіяном. Маркіян освідомлений історичною традицією, дав синови імя першого володаря Соборної України, назвав його Володимиром. Від хвилі національного відродження кождий просвічений Галичанин називав першого сина Володимиром, першу доньку Ольгою. Тим він документував своє бажаннє бути під всеукраїнським володарем в Київі. Коли Галичанин мав другого сина, давав йому инше імя, але дуже часто також якогось представника Соборної України, чи соборно-української думки державної: Ярослав, Данило, Богдан... На Подніпровю сего не було. Там в просвіченій верстві переважають Олександри і Миколи — імена московських царів, катів України.

В р. 1842 епископ Гр. Яхимович піддавав австрійському правлінню гадку використати в закордонній політиці національну єдність Українців Австрії і Росії. Способом було би здобуттє для австрійських Українців більшого впливу на Українців Росії, коли би Австрія стала прихильнійшою до культурно-національних стремлінь Галичан.

Які були думки Галичан, та що продрухала їх і такі думки піддала їм історична традиція, свідчить брошурка о. Василя Подолинського „Солово Перестороги", видана в р. 1848 для Поляків, отже по польськи. З сеї брошурки переповідаю головнійше: „Хто-ж не памятає козацтва і хтож забув про Українців до р. 1772? ... Від того часу, як увійшов в історію український народ усе вважав себе відрубним від польського... І Росія висипала вже кілька тисяч бочок доказів, що Українці і Москва — то одно. Але — все то ще не сказано, що Українець і Славянин — одно... Українці знають, що в чім иншім, а не в релігії міститься народність, бо Українець може бути й католиком і православним і поганином, а все останеся Українцем... Хиба-ж то Українці не знають, що були колись славні — як Українці?!... Ми Українці й віримо сильно в воскресеннє вільної, незалежної України. Скорше чи пізнійше, на тім нам зовсім незалежить. Ані не трівожить нас віддаленнє часу, коли воно має наступити. Бо чим же століттє в життю народу?!... Не замовкнемо, хиба Европа замовкне. Всі хочемо бути вільні на рівні з иншими народами... Хочемо бути народом і будемо ним... Терпеливости в потомности нам не бракне. Ажеж тої чесноти нас добре вивчено... Хоч і не вміємо писати по українськи, то згодом навчимося... Витвориться письменство... Покищо будемо Українцями — по польськи, як колись Поляки по латинськи були Поляками... Не так буде, мої люде, як ви думаєте; прийде криска на Матиска... Не релігійний ані не цивільний утиск минулих часів є причиною українського сепаратизму (почуття окремішности і стремління до державного відокремлення), але почуваннє відрубної української народности... Дух української народности раз вже збудився в Украінців, так і не вгасне вже... Дві тисячі голов, коб їх мав на карку, дам собі повідтинати за український народ!..."

Між Українцями, каже Подолинський, були тоді (1848) чотири партії: „І. Партія чисто українська — хоче України вільної, незалежної. Стремить до неї просто й безпосередно або через Славянщину (як в Київі Кирило-Методівське братство). II. Партія польсько-українська — хоче України вільної, незалежної. Стремить до неї через федеративну Польщу, або Польщу славянську в федерації з Україною в тій мисли, що коли дозріє, а треба буде, тоді вповні зукраїнізуєся. III. Партія австрійсько-українська хоче України вільної тільки від Поляків, а не хоче від неволі; а коли так мусить бути, то нехай буде й те нещастє — вільність. В тій партії ліберализм, який від Австрії жде свободи таксамо, як і Поляки ждуть від неї польської свободи в Галичині. IV. Партія російсько-українська — хоче також України, може й вільної. Стремить до неї через попередну злуку з Росією в тій мисли, що бодай аж тоді буде вільна, коли буде вільна Росія.

Завдяки Шашкевичеви і його товаришам віджила давна думка української державности. Віджила і обняла своїми крильми всю Соборну Україну. Шашкевич з товаришами дав Галичанам се, чого Дніпрянам не дав їх Кобзар, не спонукав своїм націоналізмом обняти всі українські землі. Сила слова Шашкевича була заслаба, щоби пробитися крізь кордон і залетіти аж на Дніпро. І Австрія заскоро знищила його, та не позволила йому вибитися на національного апостола в Східні Україні, так як Шевченко став апостолом в Україні Галицькій. Східній Україні був потрібний другий Шевченко, котрий доповнив би історично-національну програму першого Кобзаря Подніпровя. Але такий новий апостол не явився.

ДОПИСІ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

„В Січ вступай!"

Заходом окружної старшини січової і урядників Січи ім. Дорошенка, від. 13, на Савт Сайді в Шікаґо, відбулися тут в неділю, 26. червня, в парохіяльній галі при ул. 50-тій і Палайн збори, а зглядно мале віче під кличем „В Січ вступай!" До того зібрання причинився також много тутешний парох о. Н. Стронський, щирий український народолюбець, який, засягнувши інформацій про віче, завізвав всіх присутних в церкві, щоб по Службі Божій зійшлися до галі. На його зазив зійшлося много мущин, а також женщин, яким січова справа лежить на серці. На збори прибули також члени січової екзекутиви, а то: гол. отаман, писар рекордовий і скарбник. Всі присутні згодилися, щоб урядники відділові: Григорій Гаврилюк, заступник кошового (кошовий, М. Ґенсьорський, з причини недуги не був присутний), Василь Саґан і Василь Демко, писарі, перепровадили збори.

Тов. Г. Гаврилюк, поясняючи ціль зборів, закликав на першого бесідника тов. Павла Новодворського, гол. отамана січового. Новодворський дуже ясно змалював теперішнє положеннє української справи в старім краю, а також тут на еміґрації, натякнувши між иншим на байдужність многих наших людий на еміґрації. Дальше візвав присутних, аби єднались, братались, лучились в одно сильне тіло, щоб численно вступали в Січ, щоб попирали ідею Січової Орґанізації, яка має на ціли особливо моральну поміч рідному краєви і яка якраз тепер є в дуже великій вазі скрізь по Україні і тут на еміґрації. Він вияснив також, що Січова Орґанізація не є — як говорять — ані попівська, ані большевицька, а є українська національна, а ціль її: Вільна, Самостійна Україна.

Слідуючим бесідником був тов. Ст. Мусійчук, гол. писар Січ. Орґанізації, який передівсім дав присутним коротке а ясне вияснення про саму назву Січ і про час, в якім та назва повстала, а також згадав всі славні діла тих, котрі гуртувалися під тою назвою в цілі оборони нашого народу і визволення його з чужих ярем. Вкінци він горячими словами завізвав людий, аби всі, без ріжниці на переконання, хто лише щирий Українець і бажає волі собі і свому народови, вступали в Січ.

Дальше промовляв тов. Іван Шкраба, головний скарбник Січ. Орґ. Він у своїй короткій але щирій бесіді змалював всі кривди і муки, які терплять наші скитаючіся на чужині Січові Стрільці, між котрими є і його рідний брат, а закінчив отсими словами: „Кривди і поневіряння живих борців та могили поляглих уже наших героїв кличуть нас до злуки, до Січи, до боротьби до остатної каплі крови за нашу ідею, за волю України".

Щирий тутешний громадянин і патріот, Василь Горинець, в своїй мові зложив передівсім подяку головному отаманови і прочим бесідникам, січовим провідникам, а також щиро і горячо заявив, що вірить, що савт-сайдська громада поведе січове діло як слід. Він записався перший до нашої Січи, а за ним ще 20 осіб.

На тім закінчилися ті збори, а вписані нові члени прирекли взятися щиро до діла враз зі старшими членами і постановили піднести 13-тий відділ високо, щоб він був сильним січовим товариством і щоб розвивався на славу і волю нашої Неньки України.

Г. Гаврилюк, заст. кошового;
Василь Саґан і Василь Демко,
секретарі.

ДЛЯ ТИХ, ЩО КУПУЮТЬ ФАРМИ.

Дивоглядні є такі люди, котрі прочитавши оголошеннє в часописи про продажу фарм якогось агента, уважають, що часопись помістила таке оголошеннє тому, що земля є незвичайно добра, положеннє знамените, а сам агент найчеснійший з усіх. Се є мильне понятте і ніхто з купуючих фарми на оголошеннє з часописи, не повинен мати до видавництва якісь жалі, що його агент завів десь в пущу та піддурив його.

Видавництво часописи одержавши оголошеннє містить його за оплатою, а вже річею тих, що читають такі оголошення, є розвідатись перше про річ, яку вони хотять купити і про ту особу, яка продає. А хто іде на осліп купувати і вірить в пусті слова аґента, то такий мусить все впасти жертвою ошуства. Купно якогось ґрунту чи реальности є справою поважною і треба в ній поводитись розумно, а що головне не купувати самому, коли не мається про сі справи поняття, а віддати справу купна і провірення даної посілости чоловікови, котрий займається стало таким бизнесом.

Оголошуючіся в часописях аґенти є лише принагідними аґентами, які знаючи в своїй околиці фарми, які є на продаж, користають з хвилі і для доброго зарібку перепродують фарми без ніяких скрупулів. Є однак між ними богато чесних і сумлінних аґентів, котрі роблять добру прислугу. Наші люди складаючи літами свої ощадности не мали змоги навчитися як беречи свої гроші коли вони наміряють щось за них набути а довіряють першому ліпшому оголошенню, не провіривши самі або з другим знавцем купна. По нерозважнім заключенню купна звикли нарікати на оголошеннє і на видавців часописи.

Часопись звичайно почуваеться до обовязку усунути оголошеннє аґента фарми, коли є явний доказ ошуства, але коли купуючий купує якусь землю, фарму чи хату як кота в мішку, то певна річ, що такому покупцеви впхнуть що-небудь.

Тому наші люди повинні зріло дивитися на такі купна і перепродажи, щоб не впасти жертвою і не шукати опісля вини у видавництва часописи.

ПРАЦЯ.

Як те залізо з силою дивною,
Що другеє залізо тягне к собі
І магнетизмом звесь, не в супокою
Зціплясь, але в ненастанній пробі, —

А як його безділє вкриє ржою,
Під ржою й сила гине, мов у гробі, —
От так і серце, що грижі стрілою
Прошиблене, само зїдаєсь в собі.

Лиш праця ржу зотре, що грудь зїдає,
Чуття живе, нетнуте заховає,
Непросихаючу нору живить.
Лиш в праці мужа виробляєсь сила,

Лиш в праці мужа виробляєсь сила,
Лиш праця світ таким як є створила,
Лиш в праці варто і для праці жить.

Іван Франко.

„З вершин і низин". Львів 1887.

АНТІН ЛОТОЦЬКИЙ.

СМЕРТНЕ ЗІЛЛЯ.

(Історичне оповідання з 1189).

(Продовженнє).

(3)

III.

На другий день по нападі на дворище Юрія Витановича, в Зелений Понеділок — склалася нечувана подія! Юрій Витанович сам особисто явився в домі Мирослава Глібовича, свого „ворога"! Явився, щоб подякувати за захист, що його дав Глібович його дочці минулої ночі! Важко приходилося йому йти сюди, та треба було подякувати.

Мирослав прийняв його щиро. І на диво Витанович і сам не стямився, як став щиро й отверто виявляти свої думки, а навіть жалувати своїх дотеперішних взаємин із Мадярами.

— Бояриме! — сказав на його жалі Біловолод. — Помилятися це людська річ. Та важне це, щоб коли тільки пізнаємо нашу помилку, ми вперто з самолюбства, з городощів не держалися її дальше, а йшли за голосом совісти. А совість каже нам усім, не давати чужинцям Рідної Землі! Чи не так, бояриме!

— Так! відповів тихим голосом Витанович.

— Так, так! І час вам усім, що досі шукали приятелів поза межами Рідної Країни, між Мадярами й Ляхами, час вам усім сказати собі: Усе горе, усе лихо спало на Галич, було від цього, що не було згоди між Галичанами, між дітьми одної Матері! Ненависть і незгода веліли шукати союзників у чужинців проти свойого князя, проти своїх братів і наводити полчища Мадярів, щоб панували над нашою вітчиною. Ви думали рятуватися так перед самоволею свойого князя, а попали під ще гіршу самоволю чужого правителя! Тай чи тільки цей правитель верховодить. Цілі хмари чорного вороння налетіло на галицьку волость і перший ліпший мадярський посіпака має більший голос, як ти, бояриме. Де твоя воля, де твої свободи?! Прогнали законного князя Олега...

— Він не був законний князь! — перервав Витанович.

— Був законний, — говорив дальше Біловолод — бо йому передав престіл батько його.

— Не батько дає престол Галича, а ми, бояре, посаджуємо князя собі!

— І ви посадили тепер „законного князя" угорського королевича!

Ці слова Біловолода сказані з болісним глумом, з горечю, опамятали старого. Він сумно похилив голову й задумався, а відтак сказав.

— Може, може й твоя правда, бояриме Біловолоде! Може це, що склалося в моїм домі, це знак для мене, що я неправим шляхом ішов. Та Бог міні свідок, що я не власну користь мав на думці, а добро всх бояр!

— Бояриме, коли бажаєш, щоб твоє стадо, твої череди не пропали, не спровадиш вовків між них! Коли бажаєш добра Рідному Краєви, а хочби тільки одній верстві народу: боярам, та не спроваджуй Мадярів чи Ляхів, які тільки ждуть нагоди, щоб захопити собі нашу багату землю.

— Я це тепер бачу — замітив сумно Витанович.

— Так, бояриме! Ти відчув це, пізнав цю велику правду аж тоді, як на власній шкірі почув благодать чужого панування. Аж твоя власна кривда нагадала тобі загальну кривду, усього народу, усієї країни. Може плач і сльози цього неволеного народу тепер промовлять до тебе, до всіх вас і ви разом із народом станете проти наїздника! Бояриме, в цій хвилі забудь на всякі особист зіневаги, кинь незгоду й подаймо собі всі руки та спільними силами проженім ворога з Рідної Країни — говорив щораз більше й більше запалюючися Біловолод.

Щирість його слів, його вимови пірвали старого Юрія Витановича й він ухопив його за руки та дріжучим голосом промовив:

— Бояриме, бояриме Просовичу! Я готов! Я готов! Я навіть цього прийшов, щоб обміркувати справу, як захиститися нам перед нападами мадярської дичі!

— Нам не захищатися треба перед ними, а прогнати їх від себе! — сказав горячо Мирослав.

— Так, це проженемо їх уже тепер власними силами, бо ми вже тепер за слабі до цього! — сказав Біловолод. — Треба нам шукати помочі, та не в чужинців. Пошукаємо її в инших наших земеля, а передусім у Києві! Моя рада така, щоб усі, кому дорога Рідна Країна, зійшлися на нараду й вибрали послів, які удалисяб до київського великого князя просити помочі.

—Так і я ще тепер так розумію — сказав твердо старий Витанович. — Та чи вистануть наші сили на це?

— І моя така думка — сказав Мирослав! — Цеж і їх обовязок оборонити ці окраїни колишньої держави Володимира Великого й Ярослава Мудрого! Сьогодні Мадяре чи Ляхи захоплять галицьку волость, а завтра посунуться дальше в глиб руської землі й загрозять Матері городів руських!

— То добре! — сказав старий Витанович. — Хіба скличемо нараду таки на завтра?

— Хай буде й так! — сказав Мирослав. — А в яку пору?

— Я думаю, що найкраще вечером, у якомусь безпечному місці! — сказав Біловолод.

— Пощо шукати за безпечним місцем! — сказав Мирослав. — Я думаю, що в мене буде зівсім безпечно, або радше скажім не небезпечнійше як всюди инде.

Всі згодилися на це й Витанович пійшов до себе.

— Ось, бачиш! — сказав Біловолод, коли Витанович був уже вийшов — нема ніщо злого, щоб на добре не вийшло. Колиб не напад Мадярів, то старий Витанович і далі був би вислугувався ворогам. А так буде ще з його порядна людина й дуже може стати в пригоді Рідній Країні.

— Ти все був і будеш легковірний!

— Чому?

— Ти віриш, що він це все щиро говорив?

— А чомуж би ні! Вірю. Я вірю, що кожня людина має в собі іскру доброго й треба тільки вміти роздути її, а може з іскри вибухнути пожежа!

— А я не вірю йому! Чим горнець накипів, тим і череп із його чути! Або ще краще: горбатого й могила не направить! Він хитрий, мов лисиця й хоче тут свою печеню спекти...

— Чи ти думаєш, що йому байдужі зівсім Рідний Край і Рідний Нарід! — спитав Біловолод.

— Ні, не так! Йому не байдужі вони, тільки він їх по свойому розуміє. Рідний Край і Рідний Нарід для него тільки доти добрі й дорогі, поки йому приносять користь.

— Чому ти не хочеш вірити в щирість пересвідчень людини!

— Чому ні! Він жеж щиро пересвідчений, що так повинно бути.

— Ну так, але-ж він тепер инакше говорив. Чому я маю йому не вірити, що він це щиро думав, що говорив.

— І вір йому, бо він тепер щиро говорив! А говорив щиро тому, бо вірив, що з цею справою звязана й його власна справа. Тай то ще не знати, чи тут не рішає тільки обида, завдана йому, бояринові, мадярським воєводою! Присохне обида, призабудеться й вовка знов до ліса потягне!

— Ти страшний із своїми поглядами на людий! Але віри в людий, віри в людину мені не відбереш.

— Я й не хочу відбірати! Я й сам вірю! Тільки людину треба виховати до цього, щоб вона стала справжньою людиною. А ось цю людину виховали так, що ввесь світ має бути тільки на її користь. Його вітчина це він сам, а що найбільше його верства: боярство!

— Га, може й твоя правда! Я признаюся, тут несвідущий, та все таки волю вірити, що в кожній людині добре перемагає!

— Ви всі піснетворці легковірні як діти. Дай Боже, щоб ти ніколи не попікся.

— А може я вже й попікся й то не раз, тільки я все стараюся виправдати цього, що на йому попікся.

— Можна виправдати, але не треба даватися легковірно виводити в поле.

— І це правда!

(Далі буде).

НА ВОЛИНІ.

Ще про польонізацію українсько-правосл. церкви. — Становище еп. Дионісія. — Обурення духовенства. — Одна цвітка з Волині.

Урядовий лист п. Волинського воєводи до Кремінецького епископа Дионісія (гл. „Український Вістник" з 8. червня, ч. 109), й на підставі листа цього переведення в життя польськими адміністраторами в повітах Волині якогось ніби-то Епископсько-воєводського „поророзуміння", й то переведення безоглядного, — все те вкупі неаби як занепокоїло наше православне духовенство Волині. В звязку з тим, 12. червня, підчас обізду кремінецьким епископом епархії, після врочистої одправи в катедрі стародавного княжого українського міста архірейського богослуження — на авдієнцію до епископа зявилося численне духовенство західних повітів Волині. Крім духовенства прибули також і представники від „Просвіт" з міста Ковля й Володимира та з місточка атіїв і Турійськ. Як представники від „Просвіт", так зарівно й духовенство висловлювалися за безкомпромісову оборону права української мови в православній церкві. Щож до узурпації власти епископської мирянином-воєводою (ще й до цего чужої релігії), як ото — призначення й перенесення панотців, — то тут святому обуренню духовенства не було границь. Наші панотці з нетерпеливістю жадають належного виянення цих сумних фактів— втручання світської влади до справ релігії.

— „Все тоє, що ніби то мною дана згода на запровадження діловодства та урядовання в українській православній церкві на польській мові, тим більше вже, що переміщення, особливож призначення на парохії нових панотців можуть одбуватися по окремому лише дозволу воєводи, — воно ні трохи не відповідає дійсности", — так почав мову епископ. (Далі, щоби його пояснення не стратило властивого вислову, ціле речення сказане ним — як особою з походження Великоросом — наводимо в московській мові.) Єто есть — ложь!... Натомісць правдою є, — проваде далі епископ, — що 1. мая, на перший день нашого Великодня п. Волинський воєвода дійсно зробив мені в Кремінці візиту. Але тодіж таки було мною відказано, що відповіді на таке важливе питання, до речі висловлене мені на словах, дати не можу і просив подати ці пропозиції на папері, щоб я зміг їх обміркувати та порозумітися з духовенством".

На запитання духовенства, як взагалі слід реаґувати на ті незаконні вимоги щодо панотців світської влади на місцях, — епископ Дионісій дав вичерпуючу відповідь: що у всіх справах церкви треба керуватися тільки розпорядженнями епископа.

— „Правда, — мовить далі епископ, що урядовий той лист воєводи Володимирського, поданий кимсь до преси, я дійсно таки одержав. Але зі свого боку я жадніського, відповідно тому розпорядження по епархії не дав, навіть на якусь відповідь самому п. воєводі не збірався... Й той урядовий документ п. Волинського воєводи ні для кого з православних панотців не є обовязуючий.

Порушивши низку инших болючих питань, як справа пересвячення церков на костьоли, конечну необхідність відновлення Мілецької Духовної Школи (в місточку Матіїві), мури якої Поляки захопили під сирітський захист у цілях польонізації української дітвори, — деякі з панотців зазнайомили збори ще з иншими актами „державної мудрости" вже від повітових сатрапів. На останку представник ковельської „Просвіти" відчитав документ, характеризуючий лінію поведінки польської влади на Волині. А щоб се не стратило своєї барви наводимо його в польській мові:

Województwo Wołyńskie
Powiatowa Rada Opieki Społecznej
w Kowlu
Dnia 8. VI. 1921 r.
Nr. 18.
Do „Proswity" w Kowlu.

Delegatura do Spraw Opieki Społecznej Województwa Wołyńskiego pismem z dnia 3. czerwca l. 144 prosi powiadomić „Proswitę", ażeby sprawozdania i korespondencja jej do R. O. Sp. były nadal pisane w języku polskim państwowym, ponieważ Delegatura nie posiada tłomacza dla tłomaczenia z języka ukraińskiego.

W. z. Prezes P. R. O. S. підпис нечиткий.
Sekretarz. підпис нечиткий.

Ось які сторії діються у нас на Волині.

Волиняк.

РОБОТА КСЬОНДЗІВ НА ВОЛИНІ

Чимраз більше невиносима атмосфера витворюється на Волині. Зразком сеї гнилі являється робота польських ксьондзів в Луцьку. Поминаючи вже всякі охрани й дефензиви з їх практиками, не можна не спинитися на їх діяльности. При сповіди вірних в костелі ксьондзи примушують їх подавати імена визначнійших українських діячів на Волині, а в слід за тим спадають на Українців репресії і переслідування. Проводить сею роботою найвизначнійший зі всіх ксьондз Барановскі, що в Луцьку має свою власну книгарню.

ЧОМУ УСТУПИВ ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТЕР СТЕЧКОВСКІ?

„Слово Польске" з дня 16. червня пише, що польський міністер скарбу Стечковскі мусів уступити, бо відмовився дати гроші для польської людової партії на виборчу пропаґанду на „кресах" і на диспозиційний фонд для делеґата Ґалецкого. Так само краківський „Напшуд" пише, що пожертвувати може останнього фінансового специяліста для передвиборчих цілий правлячих в Польщі партій.

ПОЛЯКИ МЕЖИ СОБОЮ.

На краківськім університеті мав відбутися відчит єзуіта Лютославського про молодіж і політику. До такого відчиту не хотіла допустити частина молодіжи і зібралася на віче, на котрім прийшло до сварки межи двома студентами Говоркою і Вольбертом. Говорка добув револьвера і виміряв свому противникови в груди. Тяжко раненого Вольбера, студента медицини і офіцира польської армії, відставлено в безнадійнім стані до шпиталя. Говорку арештовано.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ВЕСТ ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. „Згода", від. 62, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 3-тій годині пополудни в неділю, 10. липня, в гали У. Н. Дому під ч. 6177 Ґленмор Аве. Контрольна комісія здасть піврічний звіт, а крім того є ще инші справи до полагодження. — К. Кропивницький, предс.; Ю. Бліхар, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. „Любов", від. 370, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 8-мій годині вечером в суботу, 9. липня, в гали церковній під ч. 127 Парк стр. На порядку нарад купно парохіяльного дому. — Я. Швець, предс.; М. Сампара, секр.

БРІДЖПОРТ, КОНН. Тов. „Українська Січ", від. 59, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 10. липня, в Українській Гали під ч. 635 Іст Вашинґтон Аве. На порядку нарад є важні справи. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — Н. Мазур, предс.; В. Венгринович, секр.

Отсим повідомляється делеґатів нюйорських товариств, зорганізованих в Комітеті Злучених Товариств, що в пятницю, 8. липня, зборів не буде. Збори будуть скликані на другий тиждень.

А. Дацишин, писар.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поклинів).

Ціна одної стрічки 10 центів.

ПОЗІР' УКРАЇНЦІ З ДЖЕРЗИ СИТІ І ОКОЛИЦЬ!

Заходом Тов. Укр.-Амер. Орхестри відбудеться

ПЕРШИЙ РІЧНИЙ ПІКНІК

получений з Концертом Церковного Хору і Української Орхестри з Джерзи Сіти

в LEIVE'S WASHINGTON GROVE PARK, в Carlstadt, N. J.

В НЕДІЛЮ, 10-го ЛИПНЯ 1921 Р.

Початок о годині 2-гій пополудни. Вступ для женщин 35 ц.; мущини 50 ц.

Як їхати? З долини міста брати Grove кару, а в Гобокен пересісти на Passaic кару, яка довезе Вас на місце.

За добру забаву ручить 57-58

Тов. Укр. Ам. Орхестри.

НЮ ЙОРК! НЮ ЙОРК!

Т-ВО „УКРАЇНСЬКА БЕСІДА" в Ню Йорку

— устроює —

В НЕДІЛЮ, 10. ЛИПНЯ 1921 Р.

в PELHAM BAY PARK,
3250 Westchester Ave., Bronx, N. Y.

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

Орхестра першої кляси.

Початок о годині 10-ій рано.

Вступ 50 цнт.

ЯК ЇХАТИ: Брати Subway Lexington Ave. і заїдете аж до самого парку за 5 центів. 57-58

Українці! Хто хоче провести вільний час в товариській забаві, на свіжім та здоровім воздусі, таким є нагода. Приходіть усі!

КОМІТЕТ.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщення, за більше разів дається відповідний опуст. Дворазове оголошення з 5 стрічок $1.00.

Пошукую свою сестру, **ЯВДОХУ ІВАНИК**, з дому Паранюк. Два роки тому назад мешкала під адресою: 252 Jefferson Ae., New London, Conn. Хтоб знав про її адресу, прошу написати до: MICHAEL PARANIUK, 925 Morton Ave., Chester, Pa. 58-59

Пошукую свого стриєчного брата **МИХАЙЛА ОЛЬШЕВСЬКОГО**, родом з Коссова, п. Чортків, Сх. Галичина. Від 1914 р. слух про него загинув. В „Молоті" нюйорськім вичитав я мимоволі, що якийсь М. Ольшевський знаходиться в Бальтімор, Мд. Але не знаю точнійшої адреси, а зрештою не знаю чи то той самий. Хтоби о нім знав або він сам, зволить зголоситись до: ALEXANDER OLSZEVSKYJ, ukr. podpor. Ukr. Prapor „B", Barak 26/5, Josefov, Checho-Slovak Repub., Europe. 57-58

Відкупить сейчас **ВІНДОКЛІНЕРСЬКИЙ БИЗНЕС** в стейтах Конектікот, Массачусетс або Пенсильвенія. Хто має такий бизнес на продаж, нехай зголоситься до: MAK, 76 Boy St., Newark, N. J. 58-60

НА ПРОДАЖ ґросери штор. Штор сей знаходится в добрім місци на конери, ліс на 3 роки, рент 35. дол. місячно. Ціна приступна. Причина продажи слабість в родині. Голоситися до властителя штору: 563 Grand Street, Jersey City, N. J. 57-58

ТРИ ФАМІЛІЙНИЙ ДІМ мусить бути спроданим протягом короткого часу. Дуже добрі услівя. Голоситись до СТ. МИЛЯНОВИЧА, 193 Grand St., Jersey City, N. J. 156-59

ФАРМИ!

ФАРМА 68 АКРІВ, в тім 30 акрів орної землі а решта добрий ліс і пасовиско, 6 коров, 2 ялівки, бик, 3 телят, свині, кури, молоді коні; нові будинки мешкальні і на стак. Ціна фарми $2700, вплати $1500 а решта на виплат. Голоситись прошу до: MARY WYDRO, c/o Roskowicz, Route 6, Lowville, N. Y. 58-61

НА ПРОДАЖ ґросерня, делікатесен і бучерня, при сторі 3 кімнати мешкальні; товар свіжий, торг тижневий від 500—600 дол. Продам з причини виїзду до краю. Уладженнє сторове і всі знаряди є майже нові. Ціна 950 долярів. Голоситись: KAROL YARMUSIEWICZ, 47 Sussex St., або до стору, 136 Morris St., Jersey City, N. J. 58-60

ФАРМА 280 акрів, 150 управної землі, решта пасовиско і ліс; річка переплиbaє фарму; одна миля до зелізниці; два доми, кузня, стодола, 26 штук худоби, 3 коні, 6 свиней, 40 кур і всякі знаряди рільничі. Фарма відповідна для двох родин. Дуже дешево. Ціна $9000, вплата $3000; на 12-літну виплату. Моя адреса: LEON KERNILUK, Box 82, Martinsburg, N. Y. 55-57

ФАРМА 117 АКРІВ,

дім з 12 кімнат, дві стодоли і другі забудовання; 12 штук худоби, два коні, двоє свиней і 500 кур. Ціна $4500, часть готівкою. Маємо богато инших фарм до вибору, великі і меньші по всіх стейтах. Голоситися до: 56-59

PISARKO & POKUTNY,
406 E. 5th St., New York City.

ЧИ ВИ ШУКАЄТЕ ФАРМИ?

Ми продаємо фарми ріжного рода в найліпших частях Ню Йорк, Конектікот і Ню Джерзи. Колиб Ви хотіли дістати чесну пораду, приходіть до: 143—

BERMAN & GREEN,
359 Grand Street, New York.

ФАРМИ! РОДИМЦІ! ФАРМИ!

Знаєте, що в Америці роботи нема і скоро не буде, тож нечекайте аж вам ся гроші минуть. Ульокуйте їх на добрій землі, котра вам все дасть добре отриманнє, земля це сталий маєток і найбезпечнійший, отже не купуйте фарми в горах, де лише родиться папороть, терне, каміння і троха вівса, а купуйте фарми в околиці фабричного міста Oneida, N. Y. Тут родиться всьо: пшениця, сіно (люцерна), котре косять три рази до року, також є тут красні сади. Коло нас є найбільше українських фармерів. Фарму можете купити з цілим інвентарем і засівом. Голоситись до:

А. ФИЛИПЧАК,
Durhamville, Oneida, N. Y.
Telefon 38-F 41 35псс56

ПОЗІР БРАТТЯ УКРАЇНЦІ!

Не шукайте і не тратьте Ваших тяжко запрацьованих центів на дурно! Їдьте просто до Quakertown коло Філядельфії. Тут знайдете, чого шукаєте. Добрі і корисні фарми не дорогі, в українській кольонії, близько міст і фабрик. 157,63,69

1) Фарма 40 акрова доброї і рівної землі, кілька акрів ліса, фарма обсіяна і обсаджена. Дім гарний на 6 великих кімнат, велика цементована долом стодола на худобу а і на збіже, крита дахівкою, близько міста і трену, при рівній добрій дорозі. Також 2 коні, 4 корови, 8 безрог, 300 курий і всі машинерії; цілий тогорічний стак іде з тою фармою. Ціна $3.500, вплати $1.500.

2) Фарма 180 акрова, дуже доброї і рівної землі під управу, великі лани гарного збіжа, корни, бараболів, гарні будинки, великі, при добрій дорозі, близько міста, школи і трену. Українці сусіди, богато добрих нових машин, як трактори, машина до-жаття і до кошення, до молочення, мотор ґазаліновий і инші малі тульса потрібні до господарки; худоба, коні, корови, кури і всьо збіже тогорічне. Всьо за ціну $12.000, вплати $5.000. Пишіть по близші інформації до:

JOSEPH MOZYNSKI,
826 W. Broad St., Quakertown, Pa.